

Малієнко А.В. к.т.н, доцент, доцент кафедри системного аналізу та управління, НТУ «Дніпровська політехніка», м. Дніпро
Шишков О.С. студент, група 124М-21-1 НТУ «Дніпровська політехніка», м. Дніпро

РОЗВ'ЯЗАННЯ ЗАДАЧ ПРОГНОЗУВАННЯ ТА ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ У ДІЯЛЬНОСТІ ПРОФЕСІЙНИХ УЧАСНИКІВ РИНКІВ КАПІТАЛУ

Актуальним завданням для фінансового ринку на сучасний момент є впровадження ефективних методів найбільш оптимального вибору банків серед тих, які претендують на отримання статусу члена біржі та, що ще більш важливо, на доступ до ризикованих режимів торгів (ринку РЕПО та строкового ринку) [1]. Наразі це завдання вирішується різними методами, які не є достатньо універсальними та алгоритмізованими.

Зокрема, у різних випадках застосовуються різні (кількісні та якісні) критерії, алгоритмічні методи (наприклад, дерево рішень) та підстави (іноді досить суб'єктивні) для прийняття рішень щодо доцільності надання доступу до торгів:

- експрес-аналіз показників фінансової звітності банків (зокрема, розмір капіталу, ліквідність),
- аналіз рейтингів надійності банків,
- кредитні рейтинги,
- рекомендації банків, які вже є активними учасниками торгів,
- активність інвестиційних операцій (обсяг портфелю цінних паперів),
- аспекти міжбіржової конкуренції (наявність доступу до торгів на інших фондових біржах України).
- ступінь зацікавленості самого банку у доступі до торгів,
- досвід та відомість на ринку керівників та брокерів банків тощо [1,2].

Найбільш складним це завдання стає при необхідності вибору з кількох банків, які одночасно звертаються до біржі з пропозицією щодо надання ним доступу до торгів. Недостатньо оптимальний та неформалізований вибір може призвести як до неприйняттого зростання ризиків для контрагентів неефективно обраного банку, так і до претензій з боку банків, яких не було обрано, та до переведення їх торговельної активності чи навіть повного переходу на інші конкуруючі фондові біржі (ПФТС та «Українська біржа»).

Оскільки в обов'язковому порядку членам біржі надається доступ до торгів на ринку заявок та адресному ринку, але значно менша кількість членів біржі отримує доступ до торгів на ринку РЕПО та строковому ринку, а також до торгів на ринках розміщення та аукціонів. Тож спеціальні умови доступу для торгів на ринках РЕПО та строковому ринку встановлені внаслідок підвищених ризиків проведення фінансових операцій. Тому було виокремлено найбільш значущі критерії та способів їх оптимального врахування для здійснення раціонального вибору серед банків, які планують отримати доступ до торгів на ринках РЕПО та строковому ринку. Саме тому було обрано надійний метод, за яким можна отримати найбільш надійний банк за експертними оцінками – метод ієрархій.

Було знайдено за допомогою методу ієрархій, який з 3 банків найбільш надійний за 5 визначеними критеріями (розмір капіталу, ліквідність, активність торгівлі, кількість контрагентів, портфель цінних паперів) та може буде допущений до біржових торгів на ринках РЕПО та строковому ринку.

Особливої актуальності ця проблема набуває через очікуваний наприкінці 2021р. запуск торгів на ринку РЕПО з контролем ризиків [3].

Через численні та різнопланові критерії та методи поточного прийняття рішень найбільш ефективним вбачається:

- виокремлення найбільш об'єктивних критеріїв надійності банків за сприяння експертного середовища,
- застосування методу ієрархій для уніфікації механізмів прийняття рішень [4,5].

Отже, використання системи прийняття рішення у процесі організації біржових торгів за участі численних фінансових установ (насамперед, банків) та їх клієнтів (інвесторів) з метою аналізу та оцінки ризиків для обґрунтованого визначення надійності учасників біржових торгів та уникнення випадків невиконання зобов'язань за біржовими контракатами, передбачає доступ до великої бази даних, що містить розгорнуту та частково конфіденційну інформацію про широке коло банків. Завдяки методу аналізу ієрархій не губиться важливість окремо взятих критеріїв і після відбору прийнятних варіантів не виникає проблеми, пов'язаної з аналізом і обговоренням переваг кожного з аналізованих банків-контрагентів [6,7].

Метод простий і в той самий час зручний, оскільки дозволяє вже в процесі прийняття рішення не тільки змінити судження при додатковому аналізі будь-якої фінансової або іншої інформації, а й оцінити їх узгодженість.

Список використаних джерел

1. Офіційний веб-сайт ПрАТ ФБ «Перспектива // (online): <http://fbp.com.ua>
2. Фінансова звітність ПрАТ ФБ «Перспектива// (online): <http://fbp.com.ua/About/DocRubrics.aspx>.
3. Правила та інші документи щодо торгів на ПрАТ ФБ «Перспектива// (online): <http://fbp.com.ua/Norm.aspx>
4. Мосов С. П. Методика оцінки і відбору командного та управлінського складу / С. П. Мосов, П. Т. Примак // Труды академії (НАОУ). – 2008. – № 2. – С. 31–37.
5. Саати Т. Принятие решений: метод анализа иерархий / Т. Саати. – М. : Радио и связь, 1993. – 320 с.
6. Кини Р. Принятие решений при многих критериях: замещения и предпочтения /Р. Кипи, Х. Райфа. – Москва : Радио и связь, 1981. – 560 с.
7. О. Ткачова. Метод Сааті при прийнятті управлінських рішень. // Держава та регіони, № 4, с. 92- 96, 2015.
8. VII Міжнародна науково-технічна конференція КОМП'ЮТЕРНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ТА ОПТИМІЗАЦІЯ СКЛАДНИХ СИСТЕМ 3-5 листопада 2021 року м. Дніпро Малієнко А.В, Шишков О.С